

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko – Neretvanska županija/kanton

OPĆINA PROZOR-RAMA

Služba za razvoj, poduzetništvo, obrt i financije

Prozor-Rama, Kralja Tomislava bb, tel./fax.: 00387 36 771 921 ; 771 342, e-mail: razvoj@prozor-rama.org

INFORMACIJA
O STANJU I ZAŠTITI OKOLIŠA NA PODRUČJU
OPĆINE PROZOR-RAMA

Prozor-Rama, lipanj 2020. godine

UVOD

Informacija o stanju okoliša objedinjuje, analizira i strukturirano prezentira podatke i ocjenu stanja okoliša, koje služi kao logično polazište za daljnje planiranje i provedbu mjera zaštite okoliša. Informacija o stanju okoliša je strukturiran na način da s jedne strane daje prikaz uzroka i počinitelja te posljedica onečišćenja, a s druge strane analizira mjere i instrumente zaštite od onečišćenja.

Različiti su indikatori za temeljne okolišne probleme kao što je biološka raznolikost, kvaliteta vode, zemljišta, onečišćenje zraka, onečišćenje ozonskog omotača, otpad i drugo.

Zagađenje okoliša je jedan od najvećih problema današnjice. Zakonom o zaštiti okoliša F BiH („Službene novine F BiH“ broj: 33/03) i Zakonom o zaštiti okoliša HNŽ („Narodne novine HNŽ“ broj: 6/12), se uređuje sustav zaštite i cjelovitog očuvanja prirode i njezinih vrijednosti. Sukladno gore navedenim Zakonima o zaštiti okoliša, svi smo dužni ponašati se u skladu s njegovim odredbama, što znači da svi moramo doprinijeti očuvanju tla, vode, mora, atmosfere, proizvodnji kisika i naravno očuvanju klime.

Okoliš

Područje općine Prozor-Rama (u daljem tekstu, povremeno: općina), dobrim dijelom zbog svoje ekonomske nerazvijenosti ali i opredjeljenja cijele zajednice, nije neposredno ugroženo od velikih zagađivača tako da je do sada okoliš u relativno dobrom stanju.

Za kakvoću tla koja se koristi za poljoprivredu nisu utvrđena prekoračenja graničnih vrijednosti onečišćujućih tvari.

Zaštita voda od zagađenja može biti puno bolja, naročito od otpadnih voda iz naselja i domaćinstava. Sve više su ugrožena izvorišta pitke vode kako s gradskog vodovoda, tako i lokalnih vodovoda po naseljima na području Općine.

Neizgrađena kanalizacijska mreža u seoskim naseljima, pogotovo završetkom izgradnje vodovoda za naselja po obodu Ramskog jezera, dovodi do povećanja ugroženosti voda i okoliša te ovoj problematici u idućem razdoblju treba posvetiti dužnu pozornost. Dotrajala kanalizacijska mreža samog središta Prozora je bila veliki problem te je iznimno važno to što se pristupilo obuhvatnoj rekonstrukciji postojeće mreže odvodnje oborinskih voda i otpadnih fekalnih voda iz Prozora, uz skorbu izgradnju pročistača otpadnih voda za Prozor.

Postojeće odlagalište otpada za općinu Prozor-Rama na lokaciji Duška kosa je neadekvatno i neprikladno te svojim postojanjem ugrožava naselja u južnom dijelu Općine kao i vodotok rijeke Rame u dijelu od Luga do ušća u Jablaničko jezero, kao i samo Jablaničko jezero, Neretvu i Jadransko more. Stoga je za očuvanje okoliša iznimno važna i pokrenuta aktivnost projektiranja i izgradnje nove sortirnice i reciklaže otpada.

Prostor

Područje općine samim svojim reljefom i položajem, planinama, vodotocima, jezerima s velikim postotkom poljoprivrednog zemljišta, šumama i šumskim zemljištem kao i kulturno povijesnom baštinom čini ovaj prostor veoma zanimljivim. Vrlo značajna komponenta usmjeravanja razvoja i uređenja prostora je zemljišna politika, korištenje i namjena površina.

Osnovni prostorni pokazatelji:

Broj stanovnika i naseljenost na području Općine Prozor-Rama

Po popisu	Broj stanovnika	Broj domaćinstvom	Gustoća naseljenosti na km ²	Prosjeak stanovnika po naseljenom mjestu (63)	Prosjeak domaćinstava po naseljenom mjestu (63)	Indeks broja stanovnika 2013/1991
1991	19 760	4 042	41,4	313,65	64,2	72
2013	14 280	3 653	29,9	226,66	57,98	

Izvor: Popis stanovništva i izračun Službe

Prirodni resursi

Prirodni resursi Općine svojom atraktivnošću čine ovo područje pogodnima kako iza obitavanje, tako i za obavljanje niza djelatnosti.

Najznačajniji prirodni resursi Općine su:

- poljoprivredno zemljište, šume i šumsko zemljište
- vodni resursi (vodotoci i jezera)
- mineralne sirovine.

Zrak

Kakvoća zraka na području Općine se ne mjeri, ali se uslijed nepostojanja značajnih lokalnih onečišćivača zraka, pretpostavlja kakvoća I. kategorije. Jedini oblik zagađenja zraka jest ispuštanje plinova motornih vozila, dimnjaka stambenih objekata i spaljivanje otpada.

Otpad

Otpad po svojoj definiciji predstavlja tvari i predmete koje je posjednik odbacio ili odložio, namjerava ih ili mora odložiti. Zahvaljujući ekonomskom razvoju i povećanoj potrošnji, količine otpada koje se proizvode širom svijeta silno su narasle zadnjih desetljeća. Zadnjih godina nastoji se povećati svijest javnosti, uz taj problem vezanim, potencijalnim rizicima za zdravlje ljudi i stanje okoliša. Također je povećana i zabrinutost javnosti, potaknuta uglavnom informacijama o kontaminaciji površinskih i podzemnih voda te zemljišta uzrokovanih neadekvatnim tretmanom i odlaganjem otpada. Poseban problem u zbrinjavanju otpada predstavlja tzv. opasni otpad koji se od inertnog razlikuje po tome što sadrži tvari koje mu daju svojstva kao što su, na primjer: nagrizanje, zapaljivost, štetnost, toksičnost, infektivnost, kancerogenost, ekotoksičnost itd. Ovaj otpad čini veliki dio tzv. tehnološkog otpada- koji nastaje u proizvodnim procesima u gospodarstvu, ustanovama i uslužnim djelatnostima, koji se zbog svoje štetnosti ne smije zbrinjavati zajedno sa komunalnim otpadcima, nego zbog rizika za zdravlje i okoliš zahtjeva posebne tehnologije zbrinjavanja.

Na području općine Prozor-Rama nema mnogo gospodarskih društava niti većih proizvođača otpada. Uglavnom se radi o vrstama otpada: inertni, ambalažni, papir, razvijači, baterije, rastvarači, ulja, masti, goriva, gume, metal, komunalni, boje, ljepila, organski, farmaceutski, animalni, staklo. Količine nekih vrsta otpada su minimalne, a najveće količine zauzima komunalni otpad. Proizvodnja opasnog otpada u javnim ustanovama općine Prozor- Rama nije velika ali je nazočna. Sve količine opasnog i drugog otpada završavaju na općinskoj deponiji „Duška kosa“. Vršitelj prikupljanje svih vrsta otpada je JKP „Vodograd“. Odvojeno sakupljanje otpada iz domaćinstava nije sustavno organizirano.

Medicinski otpad: prikuplja se u Domu zdravlja. Provedenim aktivnostima u cilju sigurnog zbrinjavanja medicinskog otpada pokrenute su mjere na izradi Planova upravljanja medicinskim otpadom u zdravstvenoj ustanovi, sukladno Zakonu o zbrinjavanju medicinskog otpada. Na području općine Prozor-Rama vršitelj koji preuzima i zbrinjava medicinski i farmaceutski otpad je poduzeće „MWWM“ d.o.o. Mostar i GRIOS Grude. Nažalost, izostaje nadzor nad zbrinjavanjem ove vrste otpada od strane federalne zdravstveno-farmaceutske inspekcije u čijoj je nadležnosti ova oblast.

Farmaceutski otpad: Prikupljanje farmaceutskog otpada otpočelo je prije 8 godina na području Županije u organizaciji Ministarstva zdravstva HNŽ/K. Tada se dobrim dijelom riješio problem farmaceutskog otpada u općini Prozor-Rama. Medicinski otpad prikupljen je u depou Doma zdravlja Rama koji je vozilom operatera utovaren i odvezen na zajednički depo u Mostaru, a zatim dalje na sigurno uništavanje. Proizvođač farmaceutskog otpada dužan je sukladno zakonskim propisima sačiniti interni Plan upravljanja otpadom, odrediti odgovornu osobu koja će voditi interni nadzor i zajedno s operaterom, sklopiti ugovor o upravljanju otpadom, razdvajanju, pakiranju i razvrstavanju farmaceutskog otpada. Na području Općine

rade tri ljekarne koje imaju izrađene planove upravljanja otpadom, po kojima prikupljaju i deponiraju farmaceutski otpad. Ljekarne imaju potpisane ugovore sa operaterom koji ih obilazi, vaga prikupljeni farmaceutski otpad, izdaje potvrde o preuzetim količinama istog i dostavlja račune za plaćanje usluge. Prikupljanje farmaceutskog otpada u ljekarnama od strane operatera obavlja se rijetko, iz razloga malih prikupljenih količina

Proračun količina otpada koje nastaju na području općine napravljen je na bazi prosječne proizvodnje po stanovniku za HNK/Ž od 363 kg/st/god, što je podatak prezentiran u Federalnom planu upravljanja otpadom. Za procjenu je korišten zvanični podatak o broju stanovnika objavljen od strane Federalnog zavoda za statistiku za 2013. godinu da na teritoriji općine Prozor Rama ima 14.280 stanovnika po popisu iz 2013. godine. Proračun količine ukupno nastalog otpada na teritoriji općine Prozor Rama je 5.183 tona godišnje.

Ukupna proizvodnja otpada na području općine Prozor - Rama

Proizvodnja potpadna	Jedinica	Maksimalno
Ukupan broj stanovnika MM	Stanovnik	14.280
Količina otpada po stanovniku MM	kg/st/god	363
Ukupna količina otpada	tona/godina	5 183

Količine otpada iz javnih ustanova i gospodarskih objekata obuhvaćene su u ukupnoj količini otpada iz domaćinstva, jer se ne vodi posebna evidencija o količinama otpada iz gospodarstva i ustanova.

Odvodnja otpadnih i oborinskih voda

Na prostoru općine jedino u gradu Prozoru postoji izgrađen sustav za odvodnju otpadnih fekalnih i oborinskih voda. Izgrađen je potpuno novi sustav prikupljanja i odvodnje otpadnih fekalnih i oborinskih voda. Oborinska kanalizacija riješena je samo u užem gradskom području tako što se preko slivnika oborinske vode s prometnica kolektorom odvodi do mjesta pročištača koji se planira izgraditi.

Lokacija uređaja za pročišćavanje otpadnih voda kroz elaborat je definirana, donesena je Odluka o izvlaštenju iste i pristupilo se uređenju lokacije na način da je izvršeno probijanje pristupnog puta i započeta izgradnja kolektora za pročišćavanje.

Na ostalom dijelu općine potrebno je pristupiti sukladno rješenju vodovoda, odnosno tamo gdje to uvjeti dopuštaju potrebno je težiti izgradnji kanalizacijskih sustava grupacije sela, te osigurati odgovarajuća sanitarno-higijenska rješenja.

Zaštita izvorišta „Krupić“

Za potrebe reguliranja svih pitanja vezanih za izvorište vode „Krupić“, Vlada Federacije BiH je na 153. sjednici održanoj 17. 8. 2018. godine donijela ODLUKU O ZAŠTITI IZVORIŠTA VODE ZA PIĆE VRELO KRUPIC OPĆINA PROZOR-RAMA.

Općina Prozor-Rama je zaprimila Rješenje broj: UP/40-1/25-4-98/18 od 25.9.2018. godine kojim se korisniku objekta, JKP „Vodograd“ d.o.o. Prozor-Rama, izdaje Vodna dozvola za zahvaćanje vode sa izvorišta „Krupić“ za potrebe javne vodoopskrbe naselja na području općine Prozor-Rama.

Studije utjecaja na okoliš za MHE na vodotocima rijeka na području općine Prozor-Rama – Javne rasprave i izdavanje okolišnih dozvola

Općina Prozor-Rama, je dopisom broj:UP-I-05/2-23-11-46/19 od 16.04.2019. godine, obaviještena od Federalnog Ministarstva okoliša i turizma o tijeku postupaka izdavanja okolišnog dopuštenja za „Mini hidroelektranu Volujak“ te da je sastavni dio dokumentacije po kojoj će se vršiti izdavanje okolišne dozvole Studija utjecaja na okoliš koja je postavljena na web stranici Federalnog Ministarstva okoliša.

Obzirom na potrebu da se osigura sudjelovanje javnosti u postupcima procjene utjecaja na okoliš, Ministarstvo je organiziralo javnu raspravu dana 09.5.2019.g. u 12,00 sati u prostorijama kino dvorane u Prozoru.

Općina Prozor-Rama, se nakon sudjelovanja i provedene predmetne javne rasprave očitovala dopisom broj:01/1-27-1585/19 od 28.5.2019.g. „, Primjedbe i sugestije na Studiju utjecaja na okoliš za MHE na vodotoku rijeke Volujak na području općine Prozor-Rama.“

Federalno Ministarstva okoliša i turizma je donijelo Rješenje broj: UPI 05/2-23-11-46/19 od 09.09.2019.g. o izdavanju okolišne dozvole investitoru „MM ENERGI“ d.o.o. Prozor-Rama za MHE „Volujak“.

Općina Prozor-Rama je dopisom broj:UP-I-05/2-23-11-13/15 od 22.10.2019.g. obavještena od Federalnog Ministarstva okoliša o donošenju Rješenja o izdavanju okolišne dozvole operatoru JP „Elektroprivreda HZ HB“ d.d. Mostar HE Sliv „Neretva“, za pogon HE Rama na rijeci Rami ukupno instalirane snage 160 MW.

Federalnom ministarstvu okoliša i turizma, obratio se investitor „ECCO CRIMA“ d.o.o., Prozor-Rama, sa Zahtjevom u postupku ponovnog izdavanja okolišne dozvole, nakon isteka roka Rješenja od 5 godina, pogona i postrojenja za izgradnju i korištenje mHE na rijeci Rama (5 mHe u nizu); Gradina, Modri vir, Crni most, Gračanica i Marina pećina, ukupne instalirane snage 3,462 MW.

Temeljem članka 36. Zakona o zaštiti okoliša („Službene novine F BiH“, broj; 33/03 i 38/09), nadležno ministarstvo dužno je osigurati sudjelovanje javnosti u postupcima izdavanja okolišne dozvole. Općina je obavijestila sve zainteresirane subjekte (nevladine organizacije, mjesne zajednice i dr.), o namjeri ponovnog izdavanja okolišne dozvole za navedeni pogon i postrojenje da mogu napraviti Javni uvid, radi davanja primjedbi i sugestija.

Upravljanje otpadom

Prema nacrtu županijskog planu upravljanja otpadom predviđena je regionalna deponija „Uborak“ u Mostaru, na koju se transportira i odlaže otpad iz područja HNŽ tj. nakon zatvaranja svih općinskih deponija (koje su po zakonu već trebale biti zatvorene). Za našu općinu predviđena je lokacija Jablanica kao pretovarna stanica. Otpad s područja općine Prozor-Rama trebao bi se dnevno prikupljati, odvoziti, vagati, plaćati po toni otpada i izravno odlagati na regionalnu deponiju ukoliko sve to bude stavljeno u funkciju.

Cilj upravljanja otpadom je riješiti do sada nastali otpad na načini da se adekvatno zbrine, te da se smanje količine otpada i uvedu mjere za sprječavanje nastanka otpada, provede recikliranje otpada kao i njegovi tretmani ekološkog zbrinjavanja. Nakon uspostavljanja sortirnice i reciklaže, biti će potrebno zatvoriti sadašnju deponiju Duška kosa, za što je izrađen poseban plan sanacije ove deponije.

Potrebno je uraditi podjelu lokacija divljih deponija na one koje ne ugrožavaju okoliš i one za koje je potrebno izraditi naknadno istraživanje mogućih opasnosti na okoliš, tako da se uklone izvori zagađenja i zagađeni sastojci otpada, pošto ostaci otpada, posebno organski, ostaju aktivnih i više od 30 godina.

Sva nekontrolirana divlja odlagališta su evidentirana. Sačinjen je plan sanacije i zatvaranja.

Sanirane su sljedeće deponije:

Mjesto	Varvara	Rumboci	Lug	Prozor/Ponir	Ometala	Dobroša/Dragić potok
Broj dep.	3	3	2	1	1	1

Sukladno planu i programu sanacije deponija iste će se nastaviti do kraja 2020. godine i dalje prema određenim prioritetima.

Pokrivenost organiziranog prikupljanja otpadom

U tablici je prikazana pokrivenost/broj kontejnera na području općine Prozor-Rama po mjesnim zajednicama, odnosno selima i naseljima (14 Mjesnih zajednica, 64 sela/naselja)

Red. br.	Naziv Sela/Naselja	Mjesne zajednice	Pokrivenost/Broj kontejnera
MZ PROZOR			
	Prozor		DA/81
	Borovnica		DA/5
	Paljike		DA/3
	Perići		NE
	Dobroša		DA/3
	Blace		DA/2
MZ GMIĆI			
	Gmići		DA/21
	Čališi		DA/2
	Ometala		DA/8
MZ GRAČAC			
	Gračac		DA/10
	Meopotočje		DA/1
	Ravnica		NE
	Trišćani		NE
MZ RIPCI			
	Ripci		DA/11
	Matkovići		DA/2
	Šćit		DA/4
MZ GRAČANICA			
	Gračanica		DA/4
	Gorica		NE
	Heljdovi		NE
	Klek		NE
	Parcani		NE
	Paroši		NE
MZ ŠĆIPE			
	Šćipe		NE
	Kute		NE
	Here		DA/4
	Pajići		NE
	Ivanci		NE
MZ UZDOL			
	Uzdol		DA/ 5
	Donja Vast		NE
	Gornji Krančići		NE
	Glibe		NE
	Jurići		NE
	Ljubunci		DA/3
MZ RUMBOCI			
	Rumboci		DA/25
	Varvara		DA/6
	Konj Dolac		NE
	Zahum		NE
MZ ORAŠAC			
	Orašac		NE
	Proslap		NE
	Kozo		NE
	Klanac		NE
	Maglice		NE

MZ PODBOR			
	Podbor		DA/12
	Sopot		DA/3
	Ploča		DA/6
	Mluša		DA/3
	Kovačevo polje		DA/3
MZ LUG			
	Lug		DA/15
	Donji i Gornji Višnjani		NE
	Šerovina		NE
	Skrobućani		NE
	Donji Krančiči		NE
	Duge		NE
MZ USTIRAMA			
	Ustirama		DA/6
	Neraje		DA/1
	Kučani		NE
MZ JAKLIČI			
	Jakliči		DA/ 11
	Družinovići		DA/3
	Lapsunj		DA/2
	Šlimac		DA/2
OSTALO			
	Tošćanica		NE
	Greviči		NE
	Lizoperci		NE
	Hudutsko		NE

Izvor: JKP „VODOGRAD“, nadležne službe općine

S ciljem što učinkovitijeg zbrinjavanja otpada, „JKP Vodograd“ je na cijelom gradskom području postavio zelene otoke na kojima će građani moći odlagati sortirani otpad. Kontejneri za skupljanje komunalnog otpada nabavljeni su uz pomoć Fonda za zaštitu okoliša F BiH, te kroz projekte JKP Vodograd. Za potrebe postavljanja zelenih otoka nabavljeno je 58 kontejnera za selektivno sakupljanje otpada, koji je moguće reciklirati, papirnatog i bio otpada, pet ambalaže te stakla. Vrijednost projekta je 66.904,35 KM od kojih je 60 % osigurao Fond za zaštitu okoliša

Sortirnica otpada

Općina je odredila lokaciju za razdvajanje otpada (sortirnicu). Ugovorena vrijednost zgrada i opreme je 2.231.602,03 KM, što će biti uvećano za vrijednost pripreme podloge. Projekt je u fazi provedbe te ishođenja dozvole i pripreme građevinske parcele. Na predviđenoj lokaciji koja se nalazi u Poniru, planirano je da se dovozi prikupljeni miješani otpad s prostora općine, odlaže u prihvatni bunker iz kog transportnom trakom ide na proces razdvajanja. Urađeni su predviđeni građevinski radovi na platou sortirnice otpada koji su financirani na osnovu apliciranog projekta od strane Federalnog ministarstva okoliša. Svrha izgradnje sortirnice otpada je smanjenje ukupne količine otpada za konačno odlaganje, koji će se odlagati na nekoj od sanitarnih deponija (sanitarnih odlagališta), uz iskorištavanje dijela korisnih komponenti. Općini Prozor-Rama najbliža lokacija je Sanitarna deponija Uborak kod Mostara, koja je udaljena 80 km. Izdvajanjem korisnih komponenti iz otpada smanjiti će se ukupni troškovi prijevoza, a odvojeni korisni otpad će omogućiti stvaranje novih prihoda.

Općina je aplicirala u Ministarstvu okoliša i turizma Federacije BiH projektom : „Izgradnja postrojenja za selekciju komunalnoga otpada u općini Prozor-Rama.“ Ministarstvo je financijski podržalo ovaj projekt u iznosu od 52.298,35 KM „Tekući transferi drugim nivoima

vlasti i fondovima“ iz Program 2. „Sufinanciranje projekata za unaprjeđenje upravljanja komunalnima otpadom na području F BiH“).

Općinsko vijeće je dana 30.5.2019. donijelo Odluku o izgradnji reciklažnog dvorišta i sortirnice otpada u općini Prozor-Rama, kojom je precizirala početak postupka izgradnje, lokacije i nositelja realizacije tih aktivnosti (JKP „Vodograd“)

JKP „Vodograd“ je proveo otvoreni postupak javne nabave: „Projektiranje, izgradnje, isporuka, ugradnja i puštanje u rad postrojenja za industrijsku reciklažu miješanog otpada kapaciteta do 3t/h, reciklaža 8 vrsta sirovina/rdf goriva za cementare po sistemu ključ u ruke“, te potpisali 27. 11. 2019. godine Ugovor sa TEHNIX d.o.o Donji Kraljevac, Hrvatska.

AKTIVNOSTI I PROJEKTI NA ZAŠTITI OKOLIŠA

Fondu za zaštitu okoliša F BiH aplicirali smo projekt „Izgradnja postrojenja za selekciju komunalnoga otpada u općini Prozor-Rama“.

Ministarstvu okoliša i turizama Federacije BiH također smo aplicirali projekt: „Izgradnja postrojenja za selekciju komunalnoga otpada u općini Prozor-Rama“. (Federalno ministarstvo okoliša i turizam kako som veća i naveli finansijski je podržalo ovaj projekt u iznosu od 52.298,35 KM „Tekući transferi drugim nivoima vlasti i fondovima“ iz Program 2. „Sufinanciranje projekata za unaprjeđenje upravljanja komunalnima otpadom na području F BiH).

Kroz općinski javni poziv za sufinanciranje projekata mladih i nevladinih udruga podržano je i nekoliko projekata zaštite okoliša.

Veliki dio posla oko zaštite okoliša odrađuje Javno komunalno poduzeće „Vodograd“ kroz Program zajedničke komunalne potrošnje. Na području općine Prozora-Rama, kako je već navedeno u tablicama, do kraja 2019. godine odvozom otpada pokriveno je 31 naselje, postavljeno je 267 kontejnera. U 2019. godini sanirane su tri deponije, Dragić potok u Dobroši u I. zaštitnoj zoni vrela Krupić, Izlaz u Rumbocima-Varvara i deponije do Ponira u Prozoru. U narednom razdoblju planira se proširiti odvoz otpada i na ostala naselja uz saniranje divljih deponija.

Mjera u okviru sektorskog plana razvoja i zaštite okoliša predviđene u Strategiji razvoja općine Prozor-Rama 2011-2020. god., pregled za razdoblje 2011-2019. god.

Mjera 12.1. Općina Prozor-Rama, Tomislavgrad i Kupres su osnovale poduzeće „Pakline“ d.o.o. i potpisale ugovore o suradnji i izgradnji regionalne deponije koja treba slijediti nakon izrade studije izvodljivosti. Urađena studija izvodljivosti obrađuje četiri verzije odlagališta za komunalni otpad i dvije verzije pretovarnih stanica. Za općinu Prozor-Rama niti jedna od ponuđenih verzija nije ekonomski opravdana te je Općina odustala od daljnjih aktivnosti po ovom projektu.

Sukladno županijskom Planu upravljanja otpadom predviđeno je korištenje regionalne deponije „Uborak“ u Mostaru, na koju bi se transportirao i odlagao otpad iz područja HNŽ/K tj. nakon zatvaranja svih općinskih deponija (koje su po zakonu već trebale biti zatvorene). – u fazi realizacije

Mjera 12.2. Razvoj međuopćinske suradnje na problematici vezanoj za okoliš – u fazi realizacije

Mjera 12.4. Instaliranje kontejnera za zbrinjavanje korisnog otpada – u fazi realizacije

Mjera 12.5. Razvijanje sustava za upravljanje otpadom i otpadnim vodama – u fazi realizacije

Mjera 12.6. Program zasađivanja degradiranih-oštećanih područja odgovarajućim biljnim vrstama - završen

Mjera 13.1. Izgradnja institucionalnih kapaciteta za planiranje i praćenje stanja okoliša – u fazi realizacije

Mjera 13.2. Izrada plana o praćenju, obavješćivanju i uzbuđivanju o stanju eko sustava – u fazi realizacije

Mjera 13.3. Uspostava edukacijskog ekološkog sustava - nije završena

Prioriteti u oblasti zaštite okoliša

Analizom stanja okoliša po pojedinim sektorima određeni su okolišni problemi na području općine Prozor-Rama. Prioriteti među okolišnim problemima odabrani su metodom analize rizika. U odabiru prioriteta sudjelovali su članovi radne skupine za izradu LEAP-a te građani općine na okruglom stolu. Analiziran je utjecaj svakog okolišnog problema na ljudsko zdravlje, na ekosustave te na ukupnu kvalitetu života. Kao prioriteti su izabrani okolišni problemi koji predstavljaju najveći rizik po ljudsko zdravlje. U LEAP-u su prikazani prioritetni problemi te ciljevi koji se žele dostići implementacijom LEAP-a, dokument koji je usvojen na O.V. Prozor-Rama i koji je temelj za rješavanje svih projekata i prioriteta u zaštiti okoliša.

Akcijski plan zaštite okoliša donosi popis predloženih aktivnosti odnosno projekata za prioritetne probleme po pojedinim sektorima. Nositelji realizacije projekata su nadležne općinske službe i uprava, komunalno poduzeće, razvojna agencija, srednja škola te udruge. U vrijeme pisanja ove informacije u tijeku je bilo donošenje Akcijskog plana provedbe zaštitnih mjera izvorišta Krupić.

ZAKLJUČAK

Mjere i postupci u zaštiti okoliša imaju svrhu smanjivanja onečišćenja te poboljšanja i očuvanja kvalitete okoliša, a to podrazumijeva poduzimanje brojnih mjera.

Potrebno je iz temelja promijeniti naš pogled na svijet. Ta promjena treba započeti u školstvu od najranije dobi. Građenja svijesti o održivoj budućnosti moći će se postići ukoliko mladi budu educirani i odgajani uz svijest o važnosti očuvanog okoliša. Preventivne mjere za sprječavanje nepoželjnih posljedica najsigurnije, najefikasnije i na kraju, cjelovito gledajući, najjeftinije utječu na poboljšanje stanja i u okolišu.

Pored toga, potrebno je pružanje informacija o održivom razvitku, načinu njegove implementacije i ostvarenim rezultatima. Tim se načinima može utjecati na podizanje svijesti stanovništva o utjecaju na okoliš, pa se povećava motivacija i osobna odgovornost za okoliš.

Najveći broj okolišnih problema na području općine Prozor-Rama postoji zbog zaostajanja u razvoju komunalne infrastrukture, u prvom redu zbog neriješenog odlaganja otpada. Nekvalitetna rješenja na višim razinama, posebno udaljenost i nepostojanje regionalnih deponija za zbrinjavanje otpada, dodatno otežavaju iznalaženje pravih rješenja za općinu Prozor-Rama. Također, završetkom izgradnje sustava vodoopskrbe velikog broja seoskih naselja na području ove općine, otvara se mogućnost i projektiranja i izgradnje kanalizacijskih sustava uz izgradnju prečistača otpadnih voda.

Sve te mjere i aktivnosti poduzete su ili se poduzimaju na planu poboljšanja stanja okoliša općine Prozor-Rama te se provode sukladno Strategiji razvoja općine Prozor-Rama 2011.-2020.

Pokrenute aktivnosti na planu poboljšanja stanja okoliša u općini Prozor-Rama zahtijevaju ipak veću kolektivnu uključenost svih mještana i svih institucija, veće napore da bi se stvorio društveno-ekonomski prihvatljiv sustav upravljanja otpadom, koji kontinuirano treba nadograđivati do razine najboljih svjetskih primjera.

Rukovoditelj službe
Josip Juričić, dipl.oec.